

Мэфэкъым зыфагъэзыры

Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхаматэ игуадзэу, Адыгейим ия 100-рэ ильес игъэмэфэкынкэ зэхэшэкло комитетым итхаматэу Дмитрий Чернышенкэмрэ Адыгейим и Лышъхъэу Къумпыл Муратрэ тыгъуасэ Москва щызэулагъэх.

УФ-м и Президентэу Владимир Путиным истратегическэ инициативэхэр республикэм зэрэцгэцакъэхэрэм, Адыгэ Республикаем ия 100-рэ ильес ихэгъэунэфыкын фэгъехыгъэ тофхъабзэхэр зэрэхэцэхэрэм ахэр атегущыагъэх.

Шыгу къэтэгъэкижы Урысыем и Президент унашю зэришыгъэм диштэу юбилеир 2022-рэ ильесим зэрэхагъэунэфыкырэр. Тофхъабзэхэр шхъа-лэхэм яфедеральне план диштэу мэфэкъым ихэгъэунэфыкын макъо. Республикаем ипсузулэ пстэуми ащ елхыгъэ тофхъабзэхэр ашэкло.

«Мэфэкъышор республикэм хэхъонигъэ ёгъэшыгъэнэм фэлорышэшт. Мы ильес закъом зэхэугъохгэ шьольыр планым тофхъабзэхэрээ 200-м ехъу хагъэхъагъ. Ащ щыщэу 160-р инфраструктурэм ипсэуальхээху цыфхэмкэ мэхъанэшхо зилэхэм ягъэлсынрэ ягъекъэжынрэ ялхыгъэх. Ахэр игъом ухыгъэнхэ фое. Юбилей ужми проект-

хэм ягъэцэкэн къизэтырагъэу-ко хууштэл. Республикаем ия 100-рэ ильес зыщыхагъэунэфыкырэм ыпэкэ зэрилыгъэхэм фэдэу лыкъотэнхэ фое, республикэм исоциальне-экономикэ хэхъонигъэ къыкырагъэчы хууштэл. Урысыем и Правительствэ шьольырим ишикъягъэ ыпэлэгъур къыритыщт», — **къыуагъ Дмитрий Чернышенкэм.**

АР-м и Лышъхъэ Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхаматэ игуадзэ «тхье-гъэпсэу» риуагъ планым игъецэкъэнкэренэ ыпэлэгъур къызерафхъурэм фэш.

Къумпыл Мурат зэрэхигъэунэфыкыгъэмкэ, культурэмкэ учреждение пэртихэр: Адыгэ Республикаем игалереен сурэтхэр къызыщаагъэльагъор, искуствэхэмкэ Адыгэ республике коллегиум Тхьабысымэ Умар щыцэкэ щытыр, АР-м народнэ культурэмкэ и Гупчэ, искуствэхэмкэ Адыгэ республике къелэцыкылу еджаплэу Лъэ-

цэрыкъо Кимэ щыцэкэ щытыр агъэклэжыгъэх. Инэм дэхъ щагъэпсэре гъогу зэхэкыплэмрэ. Мыеекъуале къэзыухъэрэ гъогум иаужырэ лахъре мэфэкъым ехъулэу ипальэм къыпен атыхэу рахъухъэ.

Республикэм и Мафэхэр гъэхъагъэ хэльэу бэдзэогъум Федерациемкэ Советым щыкъуалагъэх. Адыгэ Республикаем и Мафэхэр Москва юнгъом щыкъоштхэм джыдэдэм зафагъэхъазыр. Лъэпкэ ыпэцьцэхэр зышыхъэрэ, сурэтышхэм, фотодухожникхэм якъэгъэлэгъонхэр, профессиональне творческэ коллективхэм яконцертхэр, научнэ-практическэ конференциер ахэм къахиубитэштых. Хууьгъэ-шэгъэ шхъа-лэхэм ягъэхъазыр. Лъэпкэ зэргэцакъэрэм фэгъэхъыгъэу Адыгейим и Лышъхъэ шхъафэу къылотагь.

Гуущилем пае, лъэпкэ проектэу «Культурэм» къыдыхэлтыгъэу 2023 — 2024-рэ ильесхэм Адыгейим и Къэралыгъо филармоние игъэцэкъэжынкэ заявкэ алэklагъэхъагь. Шышхъэлум юкъэхэм адэжь Урысыем культурэмкэ и Министерствэ икомиссие ащ хэплэшт. Джаш фэдэу зэлукъэм цифре технологиехэм, инженер, спорт инфраструктурэм зягъэушшом-

блгууьзнымкэ амалэу щылэхэм щатегущыагъэх. Спорт гимнастикэмкэ ыкы батутымкэ шьольыр гупчэм ипроект 2022-рэ ильесыр имыкызыз агъэхъазырнэу, күшхъэфэчье спортым игупчэм ипроектыр 2023-рэ ильесим агъэхъазырнэу рахъухъэ.

Зыгъэпсэфыпэу «Лэгъона-къэ» ипроект зэрэглэцакъэрэми тегущыагъэх. Лъэпкэ проектэу «Зеконымрэ хыаклэхэм дахэу апэгъокыгъэнымрэ» зыфиорэм къыдыхэлтыгъэу корпорациеу «Туризм. РФ» зыфиорэм игусэу инвесторым ар ыгъэпсэшт. Федеральнэ гупчэм иэпилэгъу иштуагъэкэ транспорт, инженер инфраструктурэм изегъэушшомбгүн ехъээ юфыгъохэри зэшшуахь.

«Урысыем и Правительствэ лъэшэу тифэрэз республикэм хэхъонигъэ ышынымкэ ренэу ыпэлэгъур къызэрэфхъурэм фэш. Республикаем ия 100-рэ ильес зыгъэунэфыкырэм ехъулэу рагъэхъээзэ проектхэр къызэтедгъэуцохэрэл. Планэу итхуухъагъэхэр зэрэдгээцэкъэштхэм, лъэпкэ проектхэмрэ къэралыгъо программэхэмрэ тизэрхэлэжъэштхэм яшуагъэкэ тиреспубликэ наху зэтегъэлсыхъагъэ хуущт», — **къыуагъ Къумпыл Мурат.**

АР-м и Лышъхъэ ипресс-къулыкъу

АР-м и Парламент

Гъэстыныпхъэ шхъуантIэм епхыгъэ ЙофшIэныр

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэм социальне догазификацием фэгъэхыгъэ программэр зэрэпхыращырэм зышигъэгъозэнэу муниципальнэ образованиехэр къекхъэх. Джырэблагъэ ар Красногвардейскэ ыкли Кощхъэблэ районхэм ашылагъ.

Зэрэхабзэу, АО-у «Газпром межрегионгаз Майкоп» зыфиорэм ипащэу Игорь Сырчиныр зэхэсгэйхэом ахэлжьагь. Аш къызэриуагъэмкэ, Красногвардейскэ районымкэ щагу 419-рэ графикым хагъэуцагь, лъэту тхылтыр къэзэтигъэр 319-рэ мэхүү. Мы уахтэм гъэстыныпхъэ шхъуантIэм иклюпIэхэм арапхыгъэр унэ 37-р ары, зищагу гунаапкэ нагъэсгэгъэр 39-рэ мэхүү.

Кощхъэблэ районымкэ унэ 541-мэ мы ильэсэм газыр арашэллэнэу агъенэфагь, къеклошт 2023-мкэ 62-рэ планым хэт. Лъэту тхылтыр къэзитгъэр унэ 307-р ары.

Аш ыуж Парламентим и Тхьаматэ Тэхъутэмийкье ыкли Теуцожь районхэм, Адыгэкаалэ ашылагъ.

Тэхъутэмийкье районымкэ социальне догазификацием фэгъэхыгъэ программэм къыхиубытэрэр унэ 321-рэ мэхүү. Мы уахтэм унэхэм ашыщ газыр ращелагъэп, ау зищагу гунаапкэ нагъэсгэгъэр унэгъо 75-рэ мэхүү.

Адыгэкаалэ унэ 12 гъэстыныпхъэ шхъуантIэм иклюпIэхэм апашибагъ. Мы муниципальнэ образованиемкэ унэ 43-рэ программэм къыхеубытэ.

Теуцожь районымкэ унэ 88-рэ планым хэт, лъэту тхылтыр къатыгъэр 66-рэ. Унэ 11-р газыр зэбгырызытIупщир сетьхэм арапхыгь, 10-мэ гъэстыныпхъэ шхъуантIэм иклюпIэ аращелагъ.

Игорь Сырчиним нахьбэу зерихыилэрэ юфыгъохэм къатегущиагъ. Унагъохэм ашыщи-

бэм унэу зэрысхэр, чыгуу ар зытетир ежхэм яунаеу зэрэштыр къэзыушыхъятыр тхильхэр ялэхэп, газыр ешэлэгээнэу зытефэр щагухэм ашыщхэм зыпари адесэн.

— Муниципальнэ образованиемкэ зэкэми юфыгъоу къаша/этгээхэр зэфэдэх. Цыифхэр фитынгъэу ялэхэм зэрэшмыгъуазэхэр нафэ, шапхъэу догазификацием къыщидэльтагъэхэр ашлэхэрэп. Арышь, нахьбэу ахэм зэлхыныгъэ адышуиэн, шапхъэхэри, яфитынгъэхэри икъу фэдизэу алтыжүгъэ/эсынхэ, яунэхэр зытыратхэжынымкэ, догазификацием ишыкэлэг тхильхэм ялэхъязырникэ /элы/эгъу шувафхэхун фае, — къыуагъ Владимир Нарожнэм зэлстэр къызэфихысыжъээ.

Джыри щыкIагъэхэр щыIэх

Ильэс заулэ хуугъэу АР-м и Парламент ипащэхэр цыифым ипсауныгъээ зэрарышо къэзыхъырэ уц шоеу амброзием игъекодын муниципалитетхэр зэрэдэлажъэхэрэм анаэ тет.

Джырэблагъэ Къэралыгъо Советын — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу Цэй Эдуард мы юфым пае Теуцожь ыкли Тэхъутэмийкье районхэм, Адыгэкаалэ ашылагъ. Псэуплэ кой администрациихэм япащэхэр игъусэхэу аш псэуплэхэр, мэкъумэш хъызметым епхыгъэ чыгуухэр къыплыхъагъэх.

Административнэ хэукъоныгъэхэм афэгъэхыгъэ республикэ хэбзэгъэуцугъэм уц шоеу, амброзиери зэрэхэтэу, псауныгъэм зиягъэ езигъэхийхэрээр игъом зымыгъэкодыхэрэм пшээдэктэжъэу ахыштыр щигъэнэфагь. Джащ фэдэу амброзием игъекодын нахь ча-

нэу ыуж итынхэу къызшиорэ джэпсальэу муниципалнэ образованихэм, псэуплэ кой администрациихэм, организацием япащэхэм афэгъэзагъэр Адыгейим и Парламент 2019-рэ ильэсэм ыштагъ.

Арэу щигми, мы лъэнъюкъомкэ ылъэгъуяа къызэфихысыжъээ, джыри щыкIагъэхэр зэрэшыиэр къыхигъэшыгь Цэй Эдуард.

— Мы уц шоим игъекодын зэкэми типшээрэлти. Тыквэзүцухъэрэ дунаими, цыифэу тыздэлэсэхэрэми тафэсакын фае. Лэжыгъэ хъасэхэр дъэклодыхэ, ахэм къатырэ продукцием идэгъуяа къыщидгъякэ хууцтэл, — къыуагъ аш.

Проектыр къихагъэшыгь

Мыекъуапэ ия 35-рэ лицей икэлэе гаджэу Любовь Галкинам ипроектэу «Зы мэфэ студент» зыфиорэр УФ-м профориентациемкэ анахь юфшIэгъэ дэгъоу къыщихахыгъэхэм ашыщ хуугъэ.

Къагъэон гухэль яагъ

Украинэм ихэушхъафыкыгъэ къулыкъухэм чыдэгъэрыкъуаплэу Волгоград хэкум итыр къагъэон гухэль яэу щынэгъончъэнымкэ федеральнэ къулыкъум ыгъэунэфагь.

Националистэу Марцинкевич (Тесак) зэхицэгэе «Реструкт» зыфиорэр купым хэт Урысъем щыщ нэбгыритлумэ чыдагтээр зэрэклорэр къагъэон ягхэлжьгэ. Ахэр лашкэлэ къапэуцужыгъэх, ау ягхэль къадагъэхуугъэп.

Щынэгъончъэнымкэ къулыкъум къызэритьрэмкэ, Украинэм ихэушхъафыкыгъэ къулыкъу гүнэ зыльифицтыгъэ зэшүгъэхъон юфхэр зэхэзшигъэхэр «Реструкта» зыфиорэр хэтэу, Урысъем щыщ Андрей Чуенковыр (1986-рэ иль.

Адыгэ Республиком гъэсэн гызэмэр шэнгэгъэмрэкэ и Министерствэ маекъ къызэригъэгъэмкэ, проектыр къэлээджаклохэу я 10 — 11-рэ классхэм ашеджэхэрэм атэгъэсихагь, ахэм сэнэхьатыр къыхахынхэмкэ ишуагъэ къеклонуу щит.

Любовь Галкинам ипроект къызэрдилытэу, ашьэрэ классхэм арыс ёджаклохэу сэнэхьатыр зыфэдэм нахь къыхахынхэмкэ хэшьык фырьлэх хууцт.

Къыхэзыхагъэхэр Мыекъуапэ дэт ашьэрэ еджаклэхэм къохээ ашыщт.

Къэлээджаклор мэфэ реальным университетын къетышт. Еджэнры къызауухыкэ, къэлээджаклохэр, студентхэр ыкли къэлээгъаджэхэр зыхэлжээштэх яэнэ хуурае зэхашщт. Аш сэнэхьатыр зыфэдэм нахь къыхэзыхагъэхэм къыхахынхэмкэ хэшьык фырьлэх хууцт.

Къэлээгъаджэм ицыхъэ тель аш фэдэ шыкэлэм ныбжын къэхэм сэнэхьат зэфэшхъафхэр къыхахынхэмкэ ишуагъэ къызэркъоштим.

Проектыр Президентэу Владимир Путиним инашьокэ Урысые Федерацием гъэсэнгъээмкэ и Министерствэрэ Гуманитар Проектхэм я Фондрэ щынэгъээм щыпхырашы. (Тикорр.).

Процент 75-у хязыр

Лъэпкъ проектэу «Шынэгъончъэ ыкли шэпхъэшлүхэм адиштэрэ гьогухэр» зыфиорэм кыдыхэлтыгагаа Адыгэим щашырэ псэуальэхэм анахь иныр Тэххутэмькье районымкэ поселкэу Инэм икэу куаджэу Бжыхъэкъоякъэ мэдээлэл автомобиль гьогум щырагъэжъэгээ зэхэкыплэр ары. Километри 5,23-рэ зэклемки ар мэхь.

Мы псэуальэм ипроекты нэмыкти тхыльзэу ишыкъягъэхэр гээпсыгэнхэм апае 2020-рэ ильэсийм къэралыгьюю бүджетын кыххэхыгъэу сомэ миллионы 100 Адыгэим кыфуягь. 2021-м сомэ миллиардрэ миллион 300-рэ УФ-м и Правительствэ кытлупши, псэольшын юфшэнхэр рагъэжъагаа. Джирин мигъэ сомэ миллиардрэ миллион 500-рэ гьогушхэм кыалыкагь.

Мафэ къэс нэбгыри 150-м кыщымыкъэу мы псэуальэм юф щашырэ, технике зээфэшхяафэу агъэфедэрэ 25-рэ мэхь. Пальхэм апае итхэу зэхэкыплэр ашы, чьэлтигогуу мазэр кымыхъээ аухынэу ары гухэльзэу яэр. Процент 75-у ар хязыр.

Іэсэмэгухэр нэмыкыбэм анахь Іэпэласэх

Гавердовскэм дэт къоджэ тхыльеджаплэу N 10-м шышхъэум и 12-м «Левши — талантливее многих» ылоу, Іэсэмэгухэм я Дунэе мафэ епхыгъэу юфхъабзэ щызэхажагь. Непэ дунаим щыпсэурэ явшэнэрэ пэпчь нахь фэлэрыфэгьюу ыгъэфедэрэ 1э сэмэгур ары ыкли ильэс къэс мыхэм япчагъэ нахыбэ мэхь.

Мэфэк гъэшэгъонен тхыльеджаплэм аш изэхэцшкэ библиотекарын ишүүфэс готэу мыш фэдэ уучлэхээ къекуагъэхэм закынтигъэзаг: «О улэсэмэгуга?» ыкли «Іэсэмэгухэм я Дунэе мафэ сыйдигъуа зыхажъэунэфыкырэр, шьошла, хэта къэзыштыр?»

Аш пыдзагъэу зэкэ 13-рэ Іэсэмэгую юфхъабзэ хэлажжэхэрэм «Шышхъэум и 13-рэ — Іэсэмэгухэм я Дунэе маф» зыфиорэр къатхынэу къариуагь. Ахэм агурагъяломэ ашонигъуагь Іэсэмэгухэм джабгъумкэ тхэнэрын эшшэу кын къизэрэшхүрэр.

Джащ фэдэу къэлэцькъуухэр яшылгээкъэу амьгъэфедэрэ 1э сэмэгумкэ сурэтшыннын фежъагъэх. Джегукъэу «Іэсэмэгур чан» зыфиорэмкэ янэкъокъогуу Іэсэмэгур кызфакъудыннын пылтыгъэх. Нэмыкти джэгукъэу «Неординарная личность» зы-

фагъэх. «Леворукая викторина» зыфиорэр, псэушхъэхэм ашыщ 1эсэмэгухэр ашлэнхэмкэ къашхъялагь.

Тичынальэ 1эсэмэгү цыиф тхапша тетыр? Е хэтха «рацематы» зыфалхэрэр, 1эсэмэгухэр лъэпкъылтым елтыгъэх, ныты 1эсэмэгухэм якалэхэри аш фэдэу къэххууха? Мыхэм яджэуапхэр мэфэкым щынгъэхэм агъотыгъэх.

Тхыльеджэ цыклюхэм апае «Зэльшээр 1эсэмэгухэр» зыфиорэр къэгъэлэгъоныр агъехаа зыргыг. Гавердовскэ къоджэ тхыльеджаплэм илофшэхэр 1эсэмэгухэр зэрэс унааюхэм афэгушох, сэмэгум джабгъуэр дырагъяэзэ дэгъо щынхэе, псаунгъэ ялэнэу, ямурадхэр 1э сэмэгү закъокэ псынкэу зэшшуахынхэе афэльзагъэх.

(Тикорр.).

Сомэ миллиарди 6 фэдиз

Цыфхэм яахьщэ хальхъээ ашырэ унэхэм (долевое строительство) япхыгъэ юфыгъуабэу щылэнхэм кыххэхыагъэр дэгъэзыжыгъэнхэм фэшл УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр къэшакло фэххуягъэу «эскроу счетхэр» банкхэм яэ хуугъэх. Цыфхэм ахьщэу ытырэр къэххумэгъэнхэр, аш пае унэр аухэу, атынхэм нэсыфэкээ зыпари елэн фимытэу банкым счет кыщы-фызэххыгъэнхэр ары аш кыкырэр.

Урысые Банкым и Кытамэ — АР-м и Лъэпкъ банк кызызритыгъэмкэ, аш фэдэ счетхэр агъэфедэныш, ахьщэ хильхъээ унэ аригъэшынхэм фэххэхыгъээ зээзгэйнхэгъэу Адыгэим щашыгъэр мини 2,5-рэ мэхь. Ахьщэу «эскроу счетхэр» аралхъяагъэр сомэ миллиарди 6-м къэххэ. Зэрххурэмкэ, ильэс закъокэ а пчагъам процент 60 хэххуяг.

— Мыш фэдэ счетхэм арлыг ахьщэр лъэшэу зэрэххумагъэр ары аш фэдэу жыгъэу зыклагъэфедэрэр. Унэр зиухыкэ псэольшынхэм ахьщэр фэкло, щэфаклохэм псэуплэ яэ мэхь. Адыгэим аш фэдэ счетхэр кынхызэхуягъэм инахыбэр хэбзээххумэгъэхэм зэритим тетэу зишкилагъэм пэуягъэхагь. Ар ахьщэкэ къэплэйтэмэ, сомэ миллиарди 4,4-рэ мэхь. Пальхэм адиштэу унэр амьхуягъэмэ

ыкли амьтагъэмэ, банкым ахьщэр щэфакло ритыжынэу захоным кынхыдэлтыгагаа, — кылиуагь АР-м и Лъэпкъ банк ипаще игуадзэу Александр Путинцевым.

Хэбзэиххумэгъэхэм тетэу зишкилагъэм пэуягъэхагьэм кыкырэр: унэхэр аухыхи, счетхэм ильэр псэольшынхэм щэфаклохэм къатыштым эмийжхэу банкым чыфэ кылахыгъэмэ, ар игъом атыжынэу амал яэ мэхь.

«Эскроу счет» кынхызэхуягъэмэ зиэхээ банкхэр Урысые Банкым интернет нэклубгъо итых.

Урысыем и Следственнэ комитет исследованинэ Гъэорышилэу Адыгэим щылэнхэм юф кынхэм язэхэфынкэ иотдел кыуугьоигъэ матери-алхэмкэ Джалдже районымкэ прокурорым иэпилэгьюу юф зышэштыгъэм лажье иэу ыгъэунэфыгь ыкли ыгъэмисагь.

Къуальхъэ зэриштагъэм агъэмисагь

УФ-м и Уголовнэ кодекс кынхызэригъэнафэу, хэбзэнчээ куалхъэ кынхызэригъэнафэу фэшл аш пшэдэкъыж рагъэхышт. Следствием зэригъэунэфыгъэмкэ, 2022-рэ ильэсийм пээтхапэм лажье зиэхээ илофшэгъу уахтэ Джалдже район прокуратурэм чысэу коммерцием епхыгъэу юф зышэхэрэ предприятие горэм ипаще хэбзээкунонгъэу зэриххумэгъэмкэ административнэ пшэдэкъыж рамыгъэхынхэм фэшл ахьщэ куалхъэ кынхызэригъэнафэу.

Урысыем щылэнхэмкэ икъулыкъу и Гъэорышилэу Адыгэим щылэнхэм икъулыкъу шэхэм куалхъэр яштээзэ прокурорым иэпилэгьюу юф зышэштыгъэр къаубытагъэ.

Хыкуумын иунашыкэ лажье зиэхээ ильэсийи Зхапс ыкли тазырэу сомэ мин 500 тыралхъагь. Аш нэмыкти ильэсипл пальхэмкэ илэнатлэхэр юф зышэштыгъэр къаубытагъэ.

Урысыем и Следственнэ комитет исследованинэ Гъэорышилэу Адыгэим щылэнхэм ипрес-къулыкъу

Тарихъым изехъаклох

Цыфым зиухъумэнэу, зифэпэнэу зыригъэжъагъэм кыышыублагъэу анахь ыгъэфедэрэ пкыгъохэм ашыщ хаклустэллыр. Ар клаушыхаты археологхэм къэхэльэжъхэр кызатыхэкэ, къагъотырэ пкыгъохэм ахэр зерхэлхэм. Аужыпкъэм, гъучи зыщэмийэми, мыжъом, шьо гъэгъугъэм хаклустэлхэр ахашыкыщтыгъэх, непэ кычахырэ пкыгъохэм ахэр клахафэхэу мэхъу.

Непэ зиггуу къэшшыт бзыльфыгъэм хаклустэлхэр өүгъоих. Немыкхэм машинэ, картина ляплэхэр, цокъештэгъуи 100 пчъягъэхэр аугоихэмэ, Туцожь Нуриет хаклустэлхэр ары зэуигъаклехэр. Ежыри къэлэ зэфэшхъафхэм къашщэфых, иныбдэгъуухуу, илахылхеу. Иекыб хэзэгхүхэр къэзыкхэхэрэми къифашщэфых, шүхъафтынэу къиратых. Ахэм уялхынэу е агу къэбгъэхыжынэу щитэп, ижыре пкыгъохэр зыщащхэрэ чыпшэхэм makloх, Нуриет зыщыгушукыщт хаклустэлхэм алхэхуух, къагъотых.

Хаклустэлхэр Нуриет фэдэу зыгъоиху тичыпэ исир а зыр ары нылэп. Непэ аш хаклустэлли 140-рэ ил. Ахэр анахь пкыгъо льэпэ дэдэхэм афэдэу зэрхэх, къеухумэх. Коллекцием ныбжышо зилэхэри, советскэ уахтэм, непэрэ лъэхъаным ашыгъэхэри хэлтих. Зэ уеплымэ икъухэрэри, бэдэдэрэ узэллын шохойхэрэри ахэтих. Зэким якъэбар Нуриет ешэ, къизщэфыгъэ чыпшэри, уахтэу пкыгъор зашыгъэри, зэхыллажэхэри къытэнхэр иклас.

Аде хета а коллекции гъэшэгъоным ибысмыр? Туцожь Нуриет тарихь шенэгъэхэмкэ кандидат, этнограф, лэпкыям итарихь, икултурэ ыкчи иис-

кусствэ хэшькышихо афыри. Ар ильэсыбэрэ Адыгейим и Лышхъэ и Лыклоу Москва шылэм и Унэ тоф щишлагь. Дипломатическа тофшлэнхэм хэшькыфыри. Лъэнхыкъо зэфэшхъафхэмкэ Иепэлесэнгъэ зыхэль цыф. Адыгэ дышэйдэнхэмкэ йашлагъэхэр илэх.

Коллекцием пхъэм хэшькыгъэу пкыгъуабэ хэль. Ахэр матрешкэ фэдэхэу пъэпсыгъэх, Урысыем игупчэхэу художественне прикладной искусстввэм зызынишьомбгъугъэ чыпшэхэм ашашыгъэх. Нуриет иколлекции матрешкэ тепльэ зиэ хаклустэлэу хэльхэм якъэбар узыгъицэе къеуатэ. Ахэр туристхэм агу зэрэрихыщтын тегъэпсыхьагъэхэу дахэу гъэклэрэглагъэх, славян сурэтхэр ары нахыбэу ашешхъафхэхэр.

Коллекцием къыхэшы Францием къирахыгъэ хаклустэлэу Эйфелевэ башнэр зытэтийр. Ар гъучи хаягъэм хэшькыгъигь. Мы йашлагъэхэр Нуриет зышигъо Фатимэ Францием къышифищэфыгь.

Йашлагъэхэм хуягъэшлагъэ горэхэм япхыгъэхэр ахэтих. Аш фэд Саранска зынбжье ильэс 1146-рэ зэрхуу гъэм фэгъэхыгъэ хаклустэллыр. Аш мы къалэм ипштаплэ тешхъафхэг. Фарфорын хэшькыгъигь, дахэу гъэклэрэглагъэ.

Тыркуем къифирахыгъэу коллекцием хаклустэли 3 хэль. Зым Тыркуем ибыракь тешхъафхэг, адрам пкыгъор зиер нэ бзаджэм Ѣзыгушумэрэ нэ сурэтт, ящнэрэр Тыркуем Ѣыклогъэ тофхъабзэхэм яхыллагь. Нэмийц къэралыгъом къирахыгъэ пкыгъохэри гъэшэгъоных. Хаклустэлым зышигъу гъучы, ыгүзэгү къышжэхэу силиконым хэшькыгъэ къэлхын шэппэ Ѣыгъым фэд. Ятлонэрэ хаклустэллыр шьом хэшькыгъигь. Ар зыхшыкыгъэ шьор гъюжэу гъэлагъэ. Аш ыгүзэгү ялпер къэзгъэгъунэшт гъучи дэгъэууцагь. Германием къирахыгъэхэм ашыщ пивэ зэршэхэрэ тасхэри. Зым къэралыгъо быракьыр тешхъафхэг, адрам

мы хэгъэгум щагъэлъэпээрэ чыпшэхэр тетых.

Тарихын и Къэралыгъо музей унэхэт Иепэлесэхэм яшлагъэхэр къышагъэльягъохуу ыкчи щашхэу. Нуриет Москва дэс зэхъум аш къоштыгь, хаклустэлхэм ахэтих аш къышщэфыгъэхэр. Мы пкыгъохээр бзыльфыгъэм зиугъоихъэрэп ильэс 25-рэ хуульэ. Ахэм ахэтих Тыркуем, Китайм, Гречицем, Иран, Ирак, Египет, Дагыстан ыкчи нэмийк хэгъэгүхэм къащашигъэхэр.

Анахыжхэм ашыщ хаклустэл цыклоу гъучым хэшькыгъэхэр. Ар чыгум бэрэ зэрхэлтыгъэм ишыхъатэу шьо уцышьо хуульэ. Ильэс 10 — 11 зынбжье пшьэшэжъыем ялпер тегъэпсыхьагь. Хаклустэлым зышигъу тешхъафхэг, зэикэу Ѣытэп, адигэ палохэм афэдэу къипшэу гъэпсыгътэ. Аш тхыпхъэхэр тешхъафхэг. Зыуукъэбзынэу фежъагъэм тхыпхъэхэр зельэгъухэм, ахэр ымыгъэфыкъонхэм пae иофшлэн зэпиггэуулжэн фае.

Коллекцием пкыгъо заулэ хэль агуулмэ альласэмэ тхъаклумэ цыклоу фэдэу гъучычымкэ гъонэ цыклоу альшыхъагъэу. А гъуанэм дышэ пшьэхъур ишыгъэу, Иекышьомкэ рукоу бзыльфыгъэм илхуу епхыгъэнэу гъэпсыгъэ. Хаклустэллыр къызыщашигъэ чыпшээр ар зиен ышлэрэп. Аш къызэриорэмкэ, пкыгъор я 19 — 20-рэ лэшэгъуухэм ашыгъ. Ар Ирани, Дагыстан, Ираки къащашигъээн ыльэкишт.

Хаклустэлхэм зышихъэ зэхуягъэхэр ахэтих. Ахэр узэрэдэштхэр ары, зэфэшыгъэхэр — зэрэхэудыкыщтхэр.

Джаш тетэу хаклустэлхэм Нуриет нэуас тафишыгъ. «Хаклустэлым Ихъомбэ закъоу ар зыпильыр арэп къыгъэгъунэрэр, зие цыфри аш къеухумэ. Ахэр сэркэ пкыгъо къызэркылохэм, ижырэ тарихьми, непэрэ мафэм Ѣыхъурэ-шышэрэми ахэр яшыхъатых, яхуумаклох», — elo Нуриет.

СИХЬУ Гощнагыу.

Литературнэ творчествэр

Тхаклоу Сергей Лукьяненкэм

къытотагъ

Къэлэцыкхэм афэгъэхыгъэ Дунэе литературнэ зэнэкъою Жэнэ Къырымызэ ыцэлэхээрэ зыфащагъэр зыфэдэр, зэрэгэпсыгъэр тхаклоом пстэуми къафыриотыкыгъ.

Проектэу «Россия. Горжусь» зыфилорэм къыдыхэлтигъэу, шенэгъэмкэ, культурэмкэ, искуствэмкэ ыкчи спортымкэ тихэгъэу узыгъэгушхорэ тихэгъэхэр зеришхэрэр зэльшашээрэ цыфхэм къауатэ. Урысыем иобщественна ыкчи къэралыгъо тофшлэнхэм пчъягъэхэм мы проектым дырагъэштагь.

Ахэм ашыщых артистхэу Аскольд ыкчи Эдгар Запашнэхэр, шахматистэу Сергей Карякин, дзюдоистэу Дмитрий Носовыр, дзэктони Артем Тарасовыр, публицистэу Анатолий Вассерман, мыхэм анэмийхэри. Урысыем иобщественна ыкчи къэралыгъо тофшлэнхэм пчъягъэхэм мы проектым дырагъэштагь.

Сергей Лукьяненкэм Дунэе литературнэ къэлэцыкхэм зэнэкъою адигэ

усаклоу Жэнэ Къырымызэ ыцэлэхээрэ Адыгэ къэралыгъо университетын шызэхагъэмкэ видеоролик тыритхагь. Зэнэкъою Адыгэ Республиком къэралыгъо гъэпсыкэ зигъотыгъэр ильэс 100 зэрхуурум илгэгъохэурагъэлокы, аш фагъэшшуашэ.

Юфтхъабзэм гүхэлэу илэр сэнаущыгъэ,

иэпэлесэнгъэ зыхэль авторхэу къэлэцыкхэм афатхэхэрэр къыхэгъэштэйнхэр, ахэм ятвортчествэ зэльягъэгъэнхэр, къэлэцыкхэм ахэр яшыхъатых, яхуумаклох.

Литературна Дунэе зэнэкъоюм къэлэцыкхэм ахэр яшыхъатых, яхуумаклох. Ильэс 31-рэ зэнэкъоюм илгэгъохэурагъэлокы, ялперэ яшыхъатых, яхуумаклох. Аш яшыхъатых, яхуумаклох, ялперэ яшыхъатых, яхуумаклох.

Адыгэ къэралыгъо университэтын ипресс-къулыкъу

Бжыныфшыгъум идэгъугъэ зэлъашлагъ

Адыгэ шхынхэр нахь зыгъэшшоу, адрэхэм атезыгъэкырэм ащыш бжыныфшыгъур. Ижырэ лъэхъаным кыщегъэжъагъеу адигэ унагъо пэпчь ар иль, щагъэфедэ.

Мыр нэмыкцыф лъэпкъхэм аригъешшэн, илешшугъэ зэхаригъешшэн мурад илэу Улапэ щыщ Хуяуж Аслын ыуж ихъэгъагъ. Иунашо апэ щишинын щиргъэжъэгъагъ, нэужым предприятие кызээшүхигъ. Непэр мафэм гъэхъэгъешшухэр ышыхэзэ мэлажэ, бжыныфшыгъум имызакъоу, нэмыкцыф адигэ шхынхэр фабрикат ныкъошшэн кыдагъэкъях.

Предприятие итехнолог шхынхэрэ Пыщыкъэнэ Иннэ, кызэртиуагъэмкэ, продукцию зэфэшхъафэу 9 джырэкэ кыдагъэкъы. Бжыныфшыгъур щэу зэтэфыгъеу: «Бжедугская», «Абадзехская», «Улянская». Мыхэр ахальхэрэ хэгъэхъонхэмкэ зэтекъях. Нэужым «Улянская аджика» зыфиорэр кыдагъэкъын нэу аублагъ. Шхынгыюу зыхэптахъорэр зэкэ мыш нахь ишшүүш, щатэм е щхынум хэльеу шхъафэуу ынам тиргээцуу.

— Бзыльфыгъэхэм пшэрхъяным уахтэ нахь макэ тиргээхэдэнэм пае адигэ шхын зэфэшхъафхэр фабрикат ныкъошшэн кыдагъэкъях. Гушын эм пае, тинахъяжхэм ашрай ашы зыхъукэ мэфэ пчагъэ рагъехъяштыгъэ, халхъащхэр агущтыгъэ. Илешшугъекэ унагъом щашырэм темыкъеу ашрай ильэс пчагъэ хуугъэу кыдагъэкъы. Цыфхэм ар агу рихъэу ащэфы. Аш нэмыкъеу пласти зыхэвшыкъыт натрыф хаджыгъэ зэфэшхъафхэр, адигэ щыпсыхъэр тил. Джащ фэдэу оладий е щэламэ зыхэвшыкъын плъекъыт зэхэлжыр кыдагъэкъы. Ар щекэ е псыкэ зэхэгъекъукъын фхъазыр. Аш нэмыкъеу кыалмыкъай уцыр, баҳсыимэ зыхэвшыкъын плъекъыттих. Кыхэгъэштыгъэн фае, пшэрхъакэ зымышшэрэмтийн продукция агъэфедэн альякъыт, зэрэвшыттийн зекэ.

— Тята адигэ унагъо пэпчь иль бжыныфшыгъум идэгъугъэ, илешшугъэ нэмыкцыф лъэпкъхэм аригъешшэн, адигэ куаэр зэрэззелашлагъэм фэдэу бжыныфшыгъуу зэлъаригъешшэн ары пшэрхъяфэу зыфигъэуцужыгъагъэр. Ар цыфхэм агу римыхын ыльэвкыцтэп. Урысыем имызакъоу, йэкъыбым щиззахшэр кыэгъэлэхъонхэм бэрэ тахэлэжъагъ, типродукции зыфэдэр афэтиотагъ, ядгэуплэклугъ, бжыныфшыгъум имызакъоу, адигэ шхын зэфэшхъафхэр кыдагъэкъях. Непэр типродукции зэлъашлагъ, зээзньынгызхэр адэштыгъэхъеу Урысыем ичыпэ зэфэшхъафхэм тэшх. Белоруссием, Казахстан, Азербайджан типродукции ашытагъэкъы, — elo Заур.

Предприятие ыкъоцыф узычахъэхэр кыдагъэкъях. Аслын ынам шхынхэр илээхэдээ зэхаригъешшэн мурад илэу Улапэ щыщ Хуяуж Аслын ыуж ихъэгъагъ. Иунашо апэ щишинын щиргъэжъэгъагъ, нэужым предприятие кызээшүхигъ. Непэр мафэм гъэхъэгъешшухэр ышыхэзэ мэлажэ, бжыныфшыгъум имызакъоу, нэмыкцыф адигэ шхынхэр фабрикат ныкъошшэн кыдагъэкъях.

Предприятие ыкъоцыф узычахъэхэр кыдагъэкъях. Аслын ынам шхынхэр илээхэдээ зэхаригъешшэн мурад илэу Улапэ щыщ Хуяуж Аслын ыуж ихъэгъагъ. Иунашо апэ щишинын щиргъэжъэгъагъ, нэужым предприятие кызээшүхигъ. Непэр мафэм гъэхъэгъешшухэр ышыхэзэ мэлажэ, бжыныфшыгъум имызакъоу, нэмыкцыф адигэ шхынхэр фабрикат ныкъошшэн кыдагъэкъях.

Хуяуж Аслын зэхицэгъэ предприятием кыдигъэкъирэ продукциер цыфхэм шлэхэу зэлъашлагъ, агу рихъэу ащэфы. Икъалхэу Заурэ Бисльянрэ гүүшүэгъуу тафхэхъугъ, ялофхэм язитет тышагъэгъозагъ.

— Тята адигэ унагъо пэпчь иль бжыныфшыгъум идэгъугъэ, илешшугъэ нэмыкцыф лъэпкъхэм аригъешшэн, адигэ куаэр зэрэззелашлагъэм фэдэу бжыныфшыгъуу зэлъаригъешшэн ары пшэрхъяфэу зыфигъэуцужыгъагъэр. Ар цыфхэм агу римыхын ыльэвкыцтэп. Урысыем имызакъоу, йэкъыбым щиззахшэр кыэгъэлэхъонхэм бэрэ тахэлэжъагъ, типродукции зыфэдэр афэтиотагъ, ядгэуплэклугъ, бжыныфшыгъум имызакъоу, адигэ шхын зэфэшхъафхэр кыдагъэкъях. Непэр типродукции зэлъашлагъ, зээзньынгызхэр адэштыгъэхъеу Урысыем ичыпэ зэфэшхъафхэм тэшх. Белоруссием, Казахстан, Азербайджан типродукции ашытагъэкъы, — elo Заур.

Предприятие ыкъоцыф узычахъэхэр кыдагъэкъях. Аслын ынам шхынхэр илээхэдээ зэхаригъешшэн мурад илэу Улапэ щыщ Хуяуж Аслын ыуж ихъэгъагъ. Иунашо апэ щишинын щиргъэжъэгъагъ, нэужым предприятие кызээшүхигъ. Непэр мафэм гъэхъэгъешшухэр ышыхэзэ мэлажэ, бжыныфшыгъум имызакъоу, нэмыкцыф адигэ шхынхэр фабрикат ныкъошшэн кыдагъэкъях.

Ильэс 20 хуугъэ Хуяужхэм янагъо мы юфын чанэу зыптыр. Аслын мурадэу илгээр

дэгъоу кыдэххуугъ. Ильэс къэс кыдагъэкъирэ продукцием хаѓахъо.

Апэрэ ильэсхэм 1991-го ашшэштагъ, нэужым апэрэ станокыр кыашэфыгъ. Яунагъо 1991-ашыгъэ бжыныфшыгъур пакетхэм аралхъаажынштыгъ. Дэгъоу зэрэшфырэр Аслын зэлэгъум, Улээ колхозын ильэорышлэлийн дэтигъэм илахь ышэфыгъуу, гэцэлжээжынхэр ришылэх, аш юф щашлэнэу аублэгъагъ, бэ темышшэу адэс илахьри кыгъэнэжыгъ. Нэужым япродукции кызызышыдагъэкъыт, ялофышэхэр зычэситт псэуалье кээу ашынэу аублагъ, 2018-рэ ильэсийн цехыкъе кызээуахыгъ. Ишкыгъэ 1991-псэмэхэр зээлэхээгъэхъагъ. Нэужым апэ кызыэуахыгъэхъэ цехым ильэхээжын ыуж ихъагъах, шлэхэу ари кызыэуахыжыт, аш ишулагъекъе кыдагъэкъирэ продукцием хагъэхъошт.

Оборудование чэтийр зээлэхээжын ыуж ихъагъах, шлэхэу ари кызыэуахыжыт, аш ишулагъекъе кыдагъэкъирэ продукцием хагъэхъошт.

Нэмыкцыф продукцием агъэфедэн альякъыт, зэрэвшыттийн зекэ.

дукцием ежь-ежырэу гъогур кызыэшүхы пюми ухэукоштэп. Идэгъугъэ цыфхэм зэлъашлагъ, ээ зыщэфыгъэм етани кьеэзэжы.

— Типродукции ыуасэ зыпкитыннын тыпиль. Нэбгыре пэпчь ар ыщэфын амал илэн фае. Кыыдэдгъэкъирэм идэгъугъэ фэгъэхыгъэ рекламэ тшырэп. Гушын эм пае, тигъомылапхъэм натрыф фыж нэмыкцыф зэрахэмийн, псаунгъэмкэ шуағъэ аш кызыэрихырэр, нэмыкцыф зынхъохэри телевизорынкэ кыэдэгъэльягъоу, мэкъэгъэшүхэр кыэттихэмэ, зыщэфыхэрэм япчагъэ зэрэххөштэй тэшхэ, ау аш пыкодэшт ахьшэм зыкъебгъэгъэшшыпкъэжыннын пае продукцием фэдиз джыри хэбгэхъонх фае. Арыш, кьеэльэгъэльэхъонхем тахэлажъэ, цыфхэм афэтэуатэ. Типродукции зыщэфынэу квакторэр бэ, — elo тигущыгъэ.

Кыдагъэкъирэ продукциемкэ пэрынтыгъэ зынгырь бжыныфшыгъур ари. Бжыныфырмэ шыгымрэ зэхэгъэхъэзэ кыдэу щымытэу, технологии шхынхэрээ ашы. Щигуцэ пэпчь бжыныфырмэ, хэгъахъохэм (специхэм) ялешшугъэ зыхэшшэ. Мы аужыре ильэсхэм продукциеу кыдагъэкъирэр нэмькцыф шъольырхэм адиштэу ашы. Гушын эм пае, Тыркуер фай ежхэм яспециехэр зыхэль бжыныфшыгъум, Татарстани аш фэдэ предложение кыхыгъигъ. Продукции итехнологие зэрэхъохъяа, специеу халхъэхэрээр зэблахъуээ афаши.

Предприятием нэбгыре 84-мэ юф щашлэнэу, зынагъо фэдэу, зэгүүрионгыгъэ азыфагу ильэу зэдэлажъэх. Зы сменэм тонн 30-м ехъу бжыныфшыгъуу кыдагъэкъы. Гээтэхээ мазэм заказ бэу зэрялагъэм ыпк кыкыкъе фэдитлү-щыкъе нахынэу кыдагъэкъигъагъ. Ильэс къэс юфшээним хагъахъо.

Ильэс зэкэлхъяа, кыдагъэкъирэ продукцием идэгъугъэхээ юки илешшугъекъе къахъэш. Урысыем юки дунэе кыэгъэльэхъон зэфэшхъафхэм ахэлжээжээ, наградэ инхэр ялэхуугъэ, ау анах льаплэу алтынэр япродукции цыфхэм агу зэрэрихырэр, гушын эдэхээр кызэрарафлохэрэр ари.

ДЕЛЭКЬО Аннет.

Сурэххэр юшынэ Аслын тирихыгъэх.

Археологын и Мафэ фэгъэхьыгъ

Лъэпкъ тарихъыр

Шышхъэум и 15-р — археологын и Маф, Урысюем и гэкотыгъэу щыхагъэунэфыкыгъ. Ар кыдэтлыти, Адыгейим иархеолог цэрийоу Тэу Аслын игукуэкыжхэм къатегушынэу тельэу. Мыгъэ, бэдзэогу мазэм, ильэс 40 хуугъэ я 4-рэ Улэпэ йашхъэм ритонэу Пегасыр къизычахыгъэмрэ нархэм ялэгъупышко къиза-гъотыгъэмрэ.

Улэ йашхъэ купыр

Я XIX-рэ лэшэгүм икёухым дунээ археологирем тарихымрэ Улап (революцием ыпэктэ Улэ къуадж palo-щыгъ) ыцэ пытэу ахууцааг. Ашыгум, 1898-рэ ильэсүм, чылэ гүнэм йашхъиншэу лутыгъэмэ анах инэу метрэ 15 зильэгэгъяаэр профессор Николай Веселовскэм аригтээгъяа. Пкыгъо халамэтхэу аш къичахыгъэмэ анэмийкэу, шышигумэ къягъетылэгъягъехэу шы 500-мэ якъупшхъэхэр къичатыгъяа.

Ильэсипш зытешшэм адре йашхъи-бьюу готыгъэмэ ащищхэу йашхъинир Веселовскэм аригтээгъяа. Ялшэнэрэм, а лъэхъаным чилэ къэхальэр тетыгъети, лыжъхэмрагъяа. А йашхъиншэе зеряджагъэхэр Улэ йашхъэ куп, ары тарихъым зэрэххьа-гъяа.

Улэпэ йашхъэ купыр

Мэкуюгу мазэр зэрикэе, 1982-рэ ильэсүм, Къокыпээм щыпсурэ лъэпкъхэм яискусствэктэ Къэралыгъо музейн и Кавказ археологии экспедиции ятлонэрэу Улап къеключагъ.

Блэкыгъе 1981-м ионыгъо мазэ чылэм икъокыпэктэ хэгъошхъэ жъоклу-пэм мыльагэхэу итыгъе йашхъигъумэ ащищхэу зы аупльэгъуяа. Ыки пкыгъо пъаплэхэр къичахыгъяа. А йашхъэ зэхэтхэм ащищхум Улэпэ йашхъэ куп афаусыгъа.

Москва къикыгъе археологхэр ахэм ятланхэу ягхэлтигъ. Купитлоу загоши, яшшэнэрэ Улэ йашхъиу Веселовскэр зэрэмгээгъяа. ыпэрэ гъэм ежхэм атыгъэгъе йашхъэ байм къиготы-

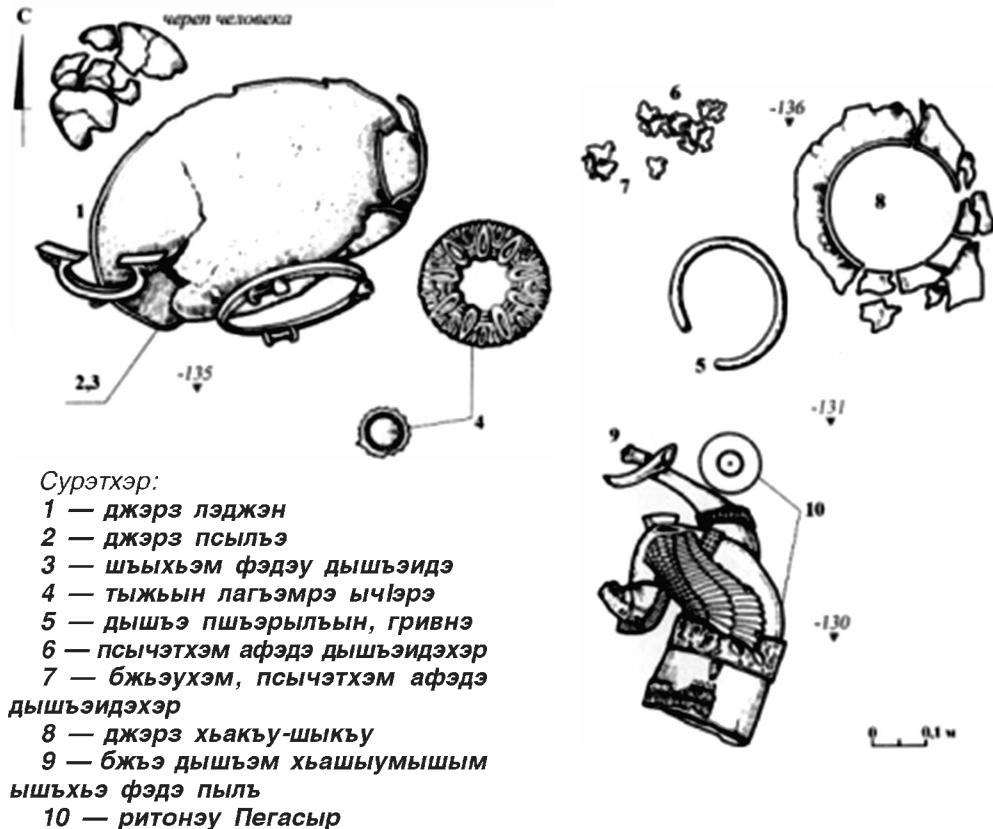
гъэ йашхъехэмрэ яупльэкүн зэдьиф-жъэгъяа.

Улэпэ купым хэтыгъэ йашхъэмэ номерхэр афашигъяа. Зипчагъэктэ я 4-р Къэралыгъо Эрмитажын ин-учнэ йофиштэу Феликс Балоновым аригтээгъяа.

Къэгэсэймэ тягээ зыхыкэ, ыпэралшэу скреперымкэ в бульдозерымкэ йашхъэ гүнэмэ ятлэхэр аялтэхыхэш, етланэ тыфесакызыэ ыгузэу итэхы, чэлхэр къичатэгъяа. Скреперымкэ йашхъэ лъапэм ятлэр сантиметрэ 60 фэдизэу зыщырагъяа, гурышкэ зыгорэхэр зэрчэлхэр Феликс къышши, тракторыр къягъеуцгъяа. Зэгуцэф-гъэ чылгээ къазгырымкэ зэ-тэо зыхэ-лабэм, дышэе пкыгъо горэ гъожбы-бзэу къэлэгъоцгъяа. Шъэжыемкэ ятлэр тэлклю-тэлклю зыкэргээзыкым, бжэе тепльэ зиэ дышэе ритоным ыгбъу къыч-чигъяа. Ежыри, Александр Лесковри, Ирина Ксенофонтовари къе-ттысэкхыи, елэпэлэсэкхээ артефакт халамэтхэу зэхэлхэр къичагъяа-гъяа: бжэе тепльэ зиэ дышэе ритоныр, аш ышхъяа ятлэм ыупышкүгъяа, шым ыпкэ зэрэшгээгээ фэдэу, дышээс гээшгээгээ тъжын ритонэу Пегасыр тельгъяа. Дышэе пшээрэльянэу зы ки-лограмм фэдиз хууцтыгъеу, лэхъумбэм фэдиз зигдумагъэр, хурдсанэм фэдэу гэчэргэгүүэу, аялбагъэр аялбагъэр. Апэмчыжэхэу пысчэт ыкни бжэе (лось) тепльэхэр зиэ дышээнэ пла-кхэхэр Ѣзызхэлтигъяа. Тъжын лагъэ, ычэ чэлхыгъеу, шъхвафу Ѣзылтигъ, аш ыбгүкэ джэрэ пысльэрэ лэдженэрэ кыголтигъяа.

Ильэс 2500-м къышмыкэу чылэм чэлхыгъэ пкыгъохэр ятлэ къатмэ аупышкүгъяа. Зыфэдэ егашаа къамыгъотыгъе лэшагъяа къизэрэчахыгъяа. Профессорыр лъэшэу ыгъэгушгъяа.

Зыфэдэ егашаа къамыгъотыгъе лэшагъяа къизэрэчахыгъяа. Профессорыр лъэшэу ыгъэгушгъяа.

Сурэтхэр:

- 1 — джэрэ лэджен
- 2 — джэрэ псыльз
- 3 — шыхъэм фэдэу дышъэидэ
- 4 — тыжъын лагъэмрэ ычэрэ
- 5 — дышэ пшээрэльян, гринвэ
- 6 — пысичэтхэм афэдэ дышъэидэхэр
- 7 — бжэухэм, пысичэтхэм афэдэ дышъэидэхэр
- 8 — джэрэ хъакъу-шыкъу
- 9 — бжэ дышъэм хъашуумышым
- 10 — ритонэу Пегасыр

А лъэхъаным Адыгэ автоном хэкур Краснодар краим хахьэштыгъ. Чыпилтумэ ятхъаматэмэ артефактхэр аригтээгъунаху Лесковым рихъухэгъяа ыкни ахэр къизэрэчахыгъэхэм тетэу, зэрэзэхэлхэу къыгъэнэгъяа. Тхъамафе фэдизыре Пегасыр, адре ритоныр, дышэе пкыгъохэр, пашэмэ артэгээгъуфэ, йааримыгъэхыеу, улэшгъяа милиционхэр екъэрэгүлэгъяа.

Я 4-рэ йашхъэм итын скреперымкэ зыпадээжым, къошын къутафэ горэм сурэт тэшхъяа гээдээ къагъотыгъяа. Техникэр къэдгээуци, ышхъяашо бэклэрэ къазгырхэмкэ тэгээгъяа, аш зыхэутыгъэр къэдгээтугъяа. Ятлэу тырашыгъахам къутафэхэр зэрэхэлтигъеу ыльэ-къыщыр Лесковым къууи, сэмшхор зэптигэдээни ыдгээжэгъяа, аш зэрэлтигъохэрэ ыгу римыхъеу зээлэри йааримыгъэхыеу, сизакуу сыйыгъяа бэрэ ятлэр зээлишэгъяа. Къошын къутафэхэу сурэт зытетихэу бэ къыхэсхыгъяа. Зызэхагъэпкэжхэм, къошыниту, амфориту хъугъяа.

Ижыкэ Олимпиадэ зэнэкъохуухэм шатеклохэрэ аш фэдэхэр шуухафтын

афашыщтыгъяа. Урымхэм япанафиней джэгунхэм адигэ клаалхэр шатеклохи къафагъашошэгъяа. Хэхэнэп.

Ялпэнэрэ йашхъэм итын Феликсэ сэрыре тухыжыгъяа, аш гэшэгээ ныхко къэдгээтугъяа. Къохьаплэмкэ гээзгээ къэлъэнхыкъом мутээ-хэдээс зыщашыгъяа. Хэдээс икъ-пшхэмрэ къыхэдгээжыгъяа.

Я 4-м итын зытэухым, йашхъэ лъапэм скреперымкэ траншее редгээтийкынэу Лесковым тифигээзэгъяа. Ижыре урим тарихъ шэнгээлэу Геродот къыхыгъяа. Афэдэ горэхэр а чылгээ къэлъэнхэе ишгүештигъ.

Пэшорыгъашьеу къэлгээн фае, тэдээ чылгээ Геродот къыхыгъяа. Афэдэхэр Улап нэмикэ зэрэшамыгъэунэфыжыгъяа. Ахэм та��ытегущыищ.

Псэпэт шыухэр

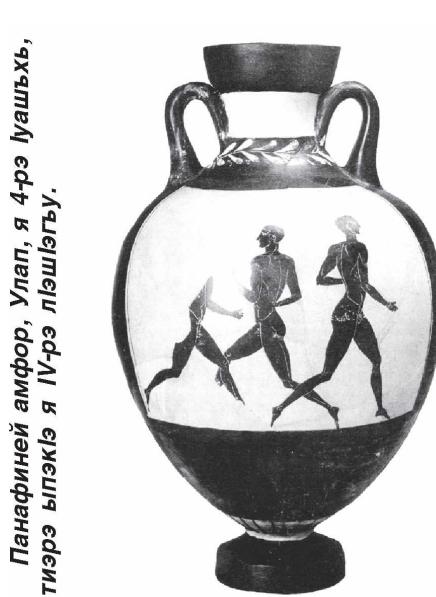
Скреперымкэ йашхъэ лъапшэм мэшэ къихээ зы метрэе сантиметрэ 60 фэдизэе икууагъяа зыретэгъяа. Зэолхэмрэ зытесыгъэхэ шыхэмрэ зэгольхэу къичэштигъяа. Ахэм пкыгъо лъаплэу зыпари къапыкыгъяа. Аш ыаш-шьошэ дэгъухэр бэу аголтыгъяа. Шылыч чээ шомбэе занкэхэр, гучи пчыпиджынпэхэр, лэшлокл түртүү-шырышхэр, пчыжэлхэхэр, сагындахмэ зэрарлыгъяа. Елээгээхэу зэхэлтигъяа Ѣзызхэлтигъяа. Мыхъоупшэхэр, джэрэ лэхъухэр. Хадрых гъомылхэмрэ шъонхэмрэ зырызхэу адаагъэуцожыгъяа. Хъакъуухэр, нэмикэхэр.

Чээ къихээ язирэм ятлэр зытесэу-къэбзыкым, къызбгырыу, зыкыуузэн-къижыи, къытенэгъэ ятлэхэр къыз-тигээтигъяа. Ильэс 2500-м къышмыкэу чылэм чэлхыгъэ адигэ Ѣзылтигъяа. Тинаарт гъукэ элэласэху Лъэпш, Хъудымыж, Дэбэч, Сэт зэшишмэ ясенаушигъяа. Сыд фэдизыре даушыгъэ афэплигъяа. Макэ хъущт.

Зэолл шуу 40-мэ яхьэдэ къупшхъэхэр

Ритонэу Пегасыр. Улап, я 4-рэ йашхъ, дышэ, тыжъын, тиэрэ ыпэктэ я IV-рэ лэшэгъу.

Панафиний амфор, Улап, я 4-рэ йашхъ, тиэрэ ыпэктэ я IV-рэ лэшэгъу.

Археологым и Мафэ фэгъэхъыгъ

ТЭУГЬОИЖЫ

кыччэдгъэшыжыгъагъэх, джыри тетээжыгъагъэмэ адэр нэбгырипшыим якъеунэхэр къэдгъотижыщгъагъэх, а «мыр — къехалъэ, сэ сизэтэнэу сизфитир йашхъэхэр ары» — ыуи, Лесковым а чыплем нахыбэрэ тыргъэлжыгъагъэп. Ежь кыччэтихыгъэмэ лъешэу альразэштыгъэ: зэгугафэштыгъэу Геродот кытхыжыгъагъэр нэрылэгъоу къэдгъешыпкъэхъеу, ижыкэ пщым ихьадэ зычалхъажыгъагъэм хъураеу кырагъеуцокыгъагъэх псэпетхэр кыччэтихыгъагъэх.

Псэпет къэрэгъулхэр

Тиэрэ ыпекэ аперэ ильес миным, мутэхэм, скифхэм яльхъане, пщышо е цыф цэрэйо зылэклэ, захъэтлыжыгъэм ильес тештэмэ икъэгъесэй уэшыгъэхэу шуу шъенъыкъо кырашаплэштыгъ, тесхэри зытесхэри атхалэштыгъэх. Йашхъэм хъураеу кыдеклоклеу пчэгъухэр часхэти, шыхэр псаххэм фэдэу апагъептыхъештыгъэх, хвадхэм атхыцхэм адаклоу пчэгъухэр аклоцагъэхъяхэти, ішшэшьуашхэр зэралыхъеу, псэпет-къэрэгъулхэр ахэм атырагъэтыхъештыгъэх.

Адигабзэм «псэпетыр» кыхэнагь. Фэло-фашхэхэр амьгэцэхъяхэ зэхъум, гущынэм аперэ макъэр пызыгъ. Джыре лъехъаным зыгорэ агъэшчынэу «сэпетым удэгъэхъын!» ралоу мэхъу Пкыгъо горэ киэу ашфагъэу, аш льыптыту ар закъутекэ «сэпетым дигъэхъыгъ» алоу мэхъу. Ильонэмис ышыгъэр ары имхъанэ.

Ятфэнэрэ йашхъэр

Псэпетхэм якъиччэшыжын зытэхым, Феликсэр сэрырэ Лесковым ятфэнэрэм етэхэрэм таххъанеу кытигъагъ.

Зэрэшишнэу, къазгъырыр стамэ тесльхы, тэхэрэм сахемихъеу, джыри етэ къат лужур зытэльгъагъэр къэскихъагъ. Сигуршаклэ зыгорэ зыччэлыштыр къасшэу сишенти, сикъеуци, аперэ къазгъырыжер тестыкынэу сифежъэгъагъ. Лесковир кыуухи, тэхэрэм сизкхамыхъагъэр ыгъешлагъоу, кысэупчыгъ. Сымыгумеклэ «мы чыплем зекэ чээль» зысэлом, зыпари ымылоу лукъыжыгъагъ.

Ятфэнэрэ йашхъэм щетырэ бгээнышхъеу тельэу къичагъэштыгъагъ. Аш ыгъунэхэм атыральхъажыгъеу шыхэм якупшхъэхэм джэрэ пкыгъохэр псэушхъэм афэдэ шыгъэхэу ахэлгъагъ. Шымэ ашшэмэ щыгъыжыябэ арьльеу кыччагъэштыгъэх, агу етыгъеу къызэдчахыштыгъэх.

Къазгъыржиту тестыкы ящэнэрэ зесэгъажъэм, сикъазгъырырэ пиль ятэм дышэе пкыгъо плэмые кыхжэхъукигъ.

Йашхъэр языгъэтыштыгъе Надежде Вишневскаяям сикъеджи шэнгъэхэмкэ кандидат нэбгыриц сихъатныкъо фэдизрэ шээжъыхэмкэ а чыплем зэдэгъагъ. Сяллэу сыштыгъ. Зыпари къагъотыгъ. Тэнэм пысыдзэхъ, сизэрхэлбэх алерэм нахь дахэу дышэе къыччэстыхъыгъ. лукъыжыгъэм сикъяджагъ. Бэрэ гулагъэх, ау — пкленч. Зылокъыжхэм, джыри дышэе кыччэштыгъ. Сикъизяджэхъым Надежде кызупхъотыгъ: «Псэкүлэе кызыдипшыгъэхэу мыхэр зырызэу кыхэоддзыха?» «Ары адэ, дышээр истэкхухынам шэххүрэе юф сиэп» слаугъэ.

Ящэнэрэ къазгъырыжэр зытесэтихъым, щетырэ клоцым иджэхашо къэ-

льэгъуагъ. Шъэжъыемкэ а чыплем пкыгъо ятээр тесхынэу зесэгъажъэм, щыгъыжыхэр шыопхъеу тээклагъэхэу кыччэштыгъагъэх.

Щетырэ клоцым пкыгъуабэ ильыгъ

Кызэрэнэфагъэмкэ, щетырэ клоцым иджэхэшь зэнбыжь, щыгъыжыхэм ахэлххэу, сатыриплэу зэкээжэу дышээндэ зэмьлээжыгъо шыппл фэдиз ильыгъ. Енэгүягъо, ахэри щыгъыжыхэри зекэ шэкл кэраклэ тедэгъагъэхэ.

Щетырэ клоцыр плэмыеу пкыгъуипл зэхэулагъэмэ метри 7 x 6,2 янагъеу къагъэпсыщтыгъ. Кыблэмкэ илэгээ ихьаплээр пхъэмбгүү лужухэмкэ агъэптижыгъагъ. Джэхэшь гузэгум пкыгъуэшь шыхако чэлтэгъагъ, аш ижырэ адыгэ чэтэ кыхъеу хэлгүгагъэр гьогочуишэ зэпкыгъагъагъ. Геродот итхыгъэхэм зэрхэтиймкэ, скифхэм ячэтэ кэкл, акинак, аш хауштыгъэр. Пкыгъуэшь ыпкъ тыхжын тешю телүлгагъеу, аш дышэе тенэх хъурае Горгоныжь. Медузэм ынэгу тешхъягъеу тегээптихъэгъагъ. Ихьаплэмкэ а нэргэлэхэдээ зэрэптихъэгъагъ. Урим иорлатхэм зэрхэтиймкэ, Горгоныжьм занклеу луплэрээр мыйжосынэу чыщтыгъэх. Енэгүягъо ар йашхъэм иухумэклигъэхэ.

Нарт къебарыжхэм зэрхэтиймкэ, Горгоныжьы нартхэм якъохуагъ. Енэгүягъо а ижырэ адыгацэр уримхэм иорлатхэм ахагъэшагъэхэ.

Урим сатыушхэр хыушьомэ къайагъэтыхъэхи, лэшэгъу пчагъэхэм мутэхэм ахсэгъэх. Уримхэм яижырэ тхыгъэхэм адыгэ гущылабэ къахэфэ. Антик лъехъаным тильэпкъ тхаклэ илгээти, бэ дэд тяэтжээ апаагъагъеу ахэм ятхыгъэмэ ахагъэхэгъагъэр.

Щетырэ кыблэмкэ узэрихъеу, пхъэмбгүү лужухэм ачэгэ джэрэ тенэч пкоклэ онтлэ-шантлэхэр бэ хъухеу зэхэгъэуцагъэхэу, бгырых ахэшыкыгъеу щыльыгъ. Аш джэрэ одыджын пшыкүтэу пышэгъагъэхэр щетырэ клоцымкэ гээзгээ лъэнхыомкэ кыгольгыгъэх. Ахэм абзэгухэр гьуччым хэшыкыгъагъэх, макъэ амьгээжынэу хъэдэнхэр арашэгъагъагъ.

Мытлэхэм яльхъане хъэдэ фэло-фашхэмэ жъгъырыххэр, одыджынхэр, ренеу ашагъэфедштыгъэх. Тильхъане кынэсэжьэу ахэр шыуашами, шыаплэмэ, лашхэм ыкчи зыэралгъэхэра-кэштигъэхэм ашаплэштигъэх. Ахэмкэ цыф бзаджэхэр агащэштигъэхеу къашхүштигъэх.

Мытлэхэм къэтымыон тильэпкъ щтэп Адыгэим къэктэрэ археологхэм тисаугъэтхэм артефактэу къачахыхэрэр тильэпкъ кызэрэрамыпсыхэрэр. Тяэтжэ плашьэмэ агъэцаклэштигъэз фэло-фашхэмэ, пкыгъуоу агъэфедштыгъэхэр зылээжыгъуагъэхэр бгээунэфыржынхэ пльэкинхэу тилорлатхэмрэ тиадыгабзэрэ бэ къахэнагъэр.

Хэтэрэ лъэпкы скифхэм къахэхэгъэу сид фэдизрэ зыпимытхагъэми, аш къикирээр «цыфы», адыгэ гущы. Гъэшэгъонба, урсыре археологхэм кызэрэлорэмкэ, тичыгуж щызэблэхийгъэхэлэхэхэ къыччилтэжхэхэти, икъыжыштигъэх. Тильхъане шэнгэлэхжэхэм зэралгъэхэнэфыгъэмкэ, анах юшхъэ байхэр, анах гъэшэгъонхэр зыщашыгъагъэхэр Ижырэ Адыгэир ары. Александр Лесковым кызэрэлиштигъэмкэ, скиф пачыххэхэр зэрьсэштигъэхэр Кырымэп, Пшызэ шыолыр ары нахь, тичыгуж. Улээ йашхъэхэр ашыхэ зэхъум пэсэрэ урим шэнгэлэлэу Геродот ыльэгъэнхэ фое. Аш зэритхыгъэм тетэу

Псэушхъэм афэдэу дышээндэ заулэу мэстэ-буданэмэ апаагъуагъэр зыхэхъыгъэхэр.

бэ къахэдгъэшыжыгъагъэр. Ар дэгъоу къаушыхаты ятфэнэрэ ыкчи яплэнэрэ йашхъэхэм къачэдгъотагъэхэм.

Экспедицихэм Адыгэ хэкум 1982-рэ ильесим пкыгъуоо хъалэмэтхэр кыщацагъотыгъэх.

Пшызэ пысыгъыплэ саугъетыбэ щыдгъэунэфыгъ.

Улапэ тикии Къэзэныкъоякэр зидэшысыщтыгъэм, Псэкүлэе къэхэлэхжын тицэгъагъ. Аш ичылпэ зэфэшьхыафхэм Лэуплэкэ Нурий тигъусэу тяэтштыгъ. Къохыпэ музей икупэу сизыхэтигъэр пысыгъыплэ нэпкхэм къушьомкэ ёсилхээзэе саугъетэу кыччильзыхыгъэхэр дгэунэфыржыгъэх ыкчи картым тицэгъэуцогъагъэх.

Шаклон икъэун

Сызигъусагъэхэр Улапэ зэклюххэм, Лэуплэкэ Нурийрэ Дитлер Петр Алексей ыкъомрэ садатлээзэ, Псэкүлэе къэхэлэхжын ижырэе шаклон икъэунэ къыщыхэдгъэшыжыгъагъ. Мыеекъопэ культурэхэр зэхээрэе артефакт дэгъухэр къыччэхъягъагъэх. Цыф шыхэе къупшхъэм шыхъябжьэ кэрыллыгъети, «шаклон икъэхаль» ары итлонэ зыкъэхъуагъэр. Джэрэ пкыгъуоо ильес 5000 фэдизрэ зыныбжьхэр зэрэпсаоу къызэтэнэхэу ыгуплэ щызэхэлтигъэх, ышхужж штаукым хэшыкыгъэ щэбзэшил кэрыллыгъэх. Къохынитурэ лэгэхъуэрэ ыльялээ ёштыгъэх. Йашхъэшхохами мыхэм афэдэ пкыгъуоо тегъэпсыхъагъэхэр бэрэ къачлагъуатхэрэп.

Сурэт

ЗЭМЫШЬОГҮХҮХЭР

ЗЫТЕШХҮХЭГҮЭ

ИСПУНЭР

Мамрыкъуае, ст. Новосвободнэм, икъокыплэкэ мэзым, Хъашпэкэ зэраорэ чыплеу испунэ шэе заулэ зэрэтигъэм Алексей Резепкинам йашхъэ щарийгъэгъагъ. Аш мыжью къэунэу лэшэлэгээ 50 фэдизрэ зыныбжьхэр зэрэпсаоу къызэтэнэхэу ыгуплэ щызэхэлтигъэх, ышхужж штаукым хэшыкыгъэ щэбзэшил кэрыллыгъэх. Къохынитурэ лэгэхъуэрэ ыльялээ ёштыгъэх. Йашхъэшхохами мыхэм афэдэ пкыгъуоо тегъэпсыхъагъэхэр бэрэ къачлагъуатхэрэп.

Мамрыкъое

КЪЭХАЛЬЭМРЭ

ЮШХҮХЭЖЬЫЕМРЭ

Улапэ щыгэгъэ экспедицием зыхъэлэхэли зы куп Мамрыкъуае ыгъэхъуагъ. Аш мытлээ плашьэмэ (протометом) якъэхэлэхжье кыхигъэшыгъагъ ыкчи джэрэ пкыгъуоо шлагъохэр къыгъо-тигъагъагъ. Ахэм анэмийнэу адыгэ лэшэлэгээ заклэхэу я XIII — XV-рэ лэшэлэгъуухэр, Шытхъэлэ (Белореченскэ) культурэхэр зэхээрэе артефакт дэгъухэр къыччэхъягъагъ. Тыжын лагъэу къагъо-тигъагъагъэр тхыхыгъе жыгъэй зэклюххэмкэ, іэхэ шыгъэхэу умылонэу, арэу зэдиштээ зэрэпсаоу гъэдэхэгъагъэх.

ТЭУ Аслын.

Адыгэ Республикаим культурэмкэ изаслуженнэ юфиши, Урысыем и журналистхэм я Союз хэт, АР-м и Лээпкъ музей иофиши.

Футбол. Апшъэрэ купыр

«Спартак», «Зенит», ЦСКА

Урысыем футболымкэ иапшъэрэ куп щыкюре зэнэкьюкум хэлэжьэрэ клубхэм шышхъэум и 12 — 14-м я 5-рэ ешэгъухэр ялагъэх.

ЗэйукIэгъухэр

«Факел» — «Урал» — 0:0,
«Локомотив» — «Крылья Советов» — 1:1, «Зенит» — ЦСКА — 2:1, «Динамо — Краснодар» — 0:0, «Химки» — «Ахмат» — 1:3, «Оренбург» — «Торпедо» — 1:0, «Пари НН» — «Ростов» — 3:4, «Спартак» — «Шахчэ» — 3:0.

Яплыгъэхэр

«Зенит» ыкли ЦСКА-м язэу-кэльти нэгтырэ мин 51-м нахьбэ еплыгъ. «Динамо» — «Краснодар» мин 19,5-рэ фэдиз, «Факел» — «Урал мин 18-м нахьб, «Спартак» — «Шахчэ» мин 11-м ехьу. Анахь мактэй

зэллэгъэхэр «Химки» — «Ахмат» — 1250-рэ.

«Зенит» ЦСКА-м зылоктэй, Малком ЦСКА-м икъялапчэй лэггаор дидзагь. ЦСКА-р ылэктэй зельтэйм, «Зенит» иухьумакло шапхъэр ыуукъуа. Пенальтири Чаловым дэгьоу ыгъэцэктэй — 1:1. Командитуми пчагъэхэр зерхэжийнэу амалышуухэр ялагъэх. Я 85-рэ таикъытм Мантуан метрэ 25-рэ фэдизкэ ЦСКА-м икъялапчэй пчагъяа дайи, лэггаор хягъэм ридзагь. ЦСКА-м иухьумаклохэр а ухьтэм цыхъэшэгьоу ешлэгъэхэп, къялэпчэйтэй Акинфеевым лэггаом зильдэгь, ау гужуагъэ, зэклидэжийнэу игъо ифагъэп. «Зенит» теклонигъэр кыдишигъ.

С. Юран иэнатэ Iуагъэкъыгь

Футболым щызэльашэу, «Химки» итренер шхъяаэу С. Юран иэнатэ Iуагъэкъыгь — клубын ипащэхэм икъоу агуруулаагъэп. «Спартак» Москва ильсэйбэрэ щешлэгъэ, Урысыем ихэшыпкыгъэ командэ итренер шхъяаэу щыгъэ Н. Писаревыр «Химки» итренер шхъяаэу агъэнэфагь. Зэхъокыныгъэм шуаагъэу кытыштыр щылэнгъэм кытынэфэшт.

Апэрэ ешэгъур «Химки» 1:3-у шуаагъигь. «Урал» итренер шхъяаэу И. Шалимоври иэнатэ Iуагъэкъыгь.

«Спартак» иешшакIэ фэкто

Команддэй иешшакIэ кыгъотын мэхъэнэ ин илэу спортын щалтытэ. «Спартак» мэгье илэпээсэныгъэ хигъяа. «Шахчэ» зыдешшэм, Промес я 57-рэ, 84-рэ таикъыхэм, Зиньковскэм я 71-рэ таикъытм къялапчэй лэггаор дадзагь.

«Спартак» нахь псынкэй, зэгүрионигъэ хэльэу зэрэшшэрэй зэнэкьюкум кытыльэгъуа. Дышшэм фэбэнэн зильэкынштэйм «Спартак» ашыщ хувьгэу плытэхьушт.

«Зенит», ЦСКА, «Спартак» — ахэр апэрэ чылпэй фэбэнэштых. «Шахчэ», «Краснодар», «Динамо», нэмькхэри апэ

ишиштхэм янэкьюкуштых. Ауж кынхэрэ «Урал», «Торпедэм», фэшхъафхэм гумэкыгъуабэ ял.

Хэт тыдэ шыла?

1. «Спартак» — 13
2. «Зенит» 11
3. «Ростов» — 11
4. ЦСКА — 10
5. «Шахчэ» — 9
6. «Динамо» — 9
7. «Краснодар» — 8
8. «Ахмат» — 8
9. «Химки» — 7
10. «Оренбург» — 6
11. «Кр. Советов» — 5
12. «Факел» — 3
13. «Локомотив» — 3
14. «Пари НН» — 2
15. «Торпедо» — 1
16. «Урал» — 1.

Я 6-рэ

Зэнэкьюкухэр

- 19.08. 19:00**
«Кр. Советов» — «Факел»
20.08. 13:00
«Урал» — «Пари НН»
20.08. 15:00
«Химки» — «Локомотив»
20.08. 17:30
«Динамо» — «Спартак»
20.08. 20:00
«Ростов» — «Шахчэ»
21.08. 15:00
ЦСКА — «Ахмат»
21.08. 17:30
«Зенит» — «Торпедо»
21.08 20:00
«Краснодар» — «Оренбург».

Зэхэзышагъэр
ыкли кыдызыгъэкъыр:
АР-м льэпкэ Йоххэм-кэ, Икъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкэгъухэм адьырээ зэхэмыкэ ыкли къэбар жууцээр иамалхэмкэ и Комитет Адрессыр: 385000
кь. Мыекууапэ, ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыэр:
385000,
кь. Мыекууапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къялхырэр А4-кэ заджэхэрэ тхьапхэу зипчагъэкэ 5-м емыхъхэрэр ары. Сатырхэм азығату 1,5-рэ дэлтээ, шрифтыр 12-м нахь цыкунуу щытэп. Мы шапхэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэклэгъэжъых.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушихъятыгъэр:
УФ-м хэутын лоффхэмкэ, телерадиокъетынхэмкэ ыкли зэлльи-Иэсэйкэ амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпэ гъэорышлэл, зэраушыхъятыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушихъятыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекууапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэклэмкэ
пчагъээр
4795
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1464

Хэутынм узьчи-кэхэнэу щыт уахтэр
Сыхьатыр 18.00

Зыщаушихъятыгъэх
уахтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шхъяаэр
Дэрэ Т.И.

Редактор
шхъяаэм игуадзэр
Мэшлэкъо С. А.

Пшъэдэгъижъ
зыхырэ секретарыр
ЖакIэмкъо
А. З.

Гандбол

УплъэкIун ешэгъур

«Ростов-Дон» Ростов-на-Дону — «АГУ-Адыиф» Мыекууапэ — 35:21 (18:15).
Шышхъэум и 12-м Ростов-на-Дону щешлэгъэх.

2022 – 2023-рэ ильэс ешэгъум клубхэм зыфа-гъхвазыры. УплъэкIун зэлжэгъум хэлэжьэгэ ти-ешлаклохэу къялапчэй лэггаор дээзидзагъэхэр: **Колодяжная** — 4, **Куцевалова** — 4, **Голунова** — 3, **Кобл** — 2, **Казиханова** — 2, **Никулина** — 2, **Морозова** — 2, **Кириллова** — 1, **Краснокутская** — 1.

— Апэрэ едзыгъом «Ростов-Доным» ыпэтишишэу ухьтэ къыхэхэгъ. Теклонигъэр къядэтыйхыгъэми, «Адыифым» ешэкэ дэгьу кыгъэлэгъуа гээчээ сэлчилтэ, — кытиуа гээчээ клубын итренер шхъяаэу Александр Реввэ.

Спартакиадэм хэлэжьэшт

Шышхъэум и 20 – 29-м Урысыем и Спартакиадэм хэхъэрэ ешэгъухэр гандболымкэ Звенигород шыклоштых. «Адыифыр» мэфэкум гъогу техъацт.

«Астраханочка» Астрахань, «Звезда» Звенигород, «Ростов-Дон» Ростов-на-Дону «Университет» Ижевск, «Адыиф» Мыекууапэ, нэмькхэри Спартакиадэм хэлэжьэштых.

Урысыем гандболымкэ изэнэкьюкум суперлигэм Йоныгъо мазэм и 10-м щаублэшт. «Адыифыр» «Луч» Москва Мыекууапэ щыукишт.

